

12.05.2022

163/00.04.02/2021
[Valtioneuvoston selonteko
valtakunnallisesta
liikennejärjestelmäsuunnitelmasta
vuosille 2021-2032 sekä sitä
koskeva vaikutusten arviointi]

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite
lausuntopyyntönnä 13.4.2022
VN/11312/2022

Lausunto maanteiden toiminnallisen luokituksen päivitystä koskevasta arviomuistiosta

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vuosille 2021–2032 toimenpiteenä on, että liikenne- ja viestintäministeriön johdolla päivitetään liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain edellyttämä maanteiden toiminnallinen luokitus vastaamaan nykytarpeita ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteita vuoden 2022 loppuun mennessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja arviomuistiosta, joka on valmisteltu päivityksen toteuttamisesta. Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkiseen lausuntopyyntöön 13.5.2022 mennessä.

Ministeriö pyytää näkemyksiä erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Olisiko tiesuunnitelma asianmukainen tapa päättää maantien toiminnallisesta luokasta?
2. Mitä mieltä olette esitetystä suunnitelmasta toiminnallisen luokituksen päivityksen toteuttamiseksi?

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän lausunto

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto maanteiden toiminnallisen luokituksen päivityksestä. Näkökulma on seudun liikennejärjestelmäsuunnittelussa, jota tehdään HSL:n koordinoimana osana Helsingin seudun MAL-suunnitelmaa. Alla on HSL:n vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin.

1. Olisiko tiesuunnitelma asianmukainen tapa päättää maantien toiminnallisesta luokasta?

HSL:n näkemyksen mukaan tiesuunnitelma on hyvä tapa päättää maantien toiminnallisesta luokasta. Tiesuunnitelmaan liittyvä lakisääteinen vuorovaikutusprosessi mahdollistaa laajan osallistumisen, kuten arviomuistiossa todetaan. Tiesuunnitelmia laaditaan kuitenkin harvoin ja vain tiestön parannus- ja kehittämistarpeeseen. Epäselväksi jää, miten toiminnallisen luokan muutos voidaan toteuttaa tilanteessa, jossa tiesuunnitelman laatimistarvetta ei verkon kehittämisen näkökulmasta ole.

Arviomuistiossa ehdotettu prosessi maanteiden toiminnallisen luokituksen tarkastelemiseksi ensin alueellisella ja sitten valtakunnallisella tasolla edellyttää, että yhteisvalmistelu ja vuorovaikutus onnistuu koko pitkän prosessin ajan liikenteen ja maankäytön tarpeiden yhteen sovittamiseksi. HSL korostaa vaikutusten arvioinnin ja seudullisen näkökulman huomioon ottamisen tärkeyttä. Olennaista on myös, että alueellisissa verkollisissa tarkasteluissa määritelty toiminnallinen luokitus otetaan tiesuunnittelun lähtökohdaksi ja tiesuunnitelma toimii järjestelmätason tarkasteluissa määritellyn toiminnallisen luokan vahvistajana.

2. Mitä mieltä olette esitetystä suunnitelmasta toiminnallisen luokituksen päivityksen toteuttamiseksi?

HSL näkee, että on perusteltua kehittää toiminnallisten luokkien tarkasteluja valtakunnallisesti yhdenmukaisemmiksi. Lainsäädännön tasolla hallinnollisia luokkia koskevissa kriteereissä ja muussa sääntelyssä ei HSL:n näkemyksen mukaan vaikuttaisi olevan merkittäviä puutteita, vaan haasteet koskevat käytännön prosesseja ja päätöksentekoa. Keskeistä on, että liikennejärjestelmäsuunnitelman yhteydessä laadittava verkollinen luokittelu päivitetään riittävän usein ja järjestelmätasolla tunnistetut toiminnallisten luokkien muutostarpeet vahvistetaan sovitun mukaisina tiesuunnitelmalla.

HSL:n näkemyksen mukaan toiminnallisten luokkien kriteerit tulee olla kaupunkiseuduilla erilaisia kuin muulla verkolla siten, että erityisesti kaupunkiseutujen keskeisillä alueilla huomioidaan maankäyttö ja sen kehittäminen kuten myös valtakunnallisen, maakunnallisen ja seudullisen liikenteen tarpeet ja niiden yhteys terminaaleihin yms. solmupisteisiin.

Helsingin seudulla on osana MAL-prosessia määritelty tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet vuodelle 2040. Toiminnallisiin tai hallinnollisiin luokkiin ei ole tässä työssä otettu kantaa. Seuraavan päivityksen yhteydessä luokittelua tarpeen täsmentää ja tarkentaa, jotta se voi muodostaa pohjan arviomuistiossa esitetylle alueelliselle tarkastelulle.

Arviomuistiossa on käsitelty maankäytön suunnittelua sekä maanteiden ja katujen rajapintaa. Muistion mukaan rajanveto maanteiden ja katujen välillä perustuu siihen, palveleeko tie pääasiallisesti paikallista vai muuta kuin paikallista liikennettä. Kuntien ja seutujen näkökulmasta on keskeistä, miten paikallinen ja muu liikenne määritellään. Esimerkiksi paikallisen ja seudullisen liikenteen käsitteet eivät aina ole selkeät erilaisissa tilanteissa. Valtiolla ja kunnilla tulisi olla yhteinen näkemys tästä asiasta, kuten myös muista arviointityön keskeisistä perusteista ennen arviomuistiossa ehdotetun tarkastelutyön aloittamista ELY-keskusten johdolla. HSL korostaa, että Helsingin seudulla tarkastelu tulee kytkeä MAL-prosessiin.

Helsingin seudulla paikallisen, seudullisen ja valtakunnallisen liikenteen määrittelyssä on pääsääntöisesti käytetty matkojen keskipituuksia, esimerkiksi mikäli suurin osa matkoista on alle 30 km:n pituisia, liikenne on paikallista. Valtakunnallisena liikenteenä on pidetty yli 80 km:n pituisia matkoja ja seudullinen liikenne osuu tähän väliin (suurin osa matkoista 30–80 km:n pituisia). Tämä on luonnollisesti vain yksi lähtökohta määrittelylle, koska esim. valtakunnallisesti merkittävä satama tai lentoasema nostaa yhteyden valtakunnalliselle tasolle, vaikka matkat olisivat lyhyempiäkin. Toisaalta kaupunkiseuduilla liikenteen tarpeet tulee aina sovittaa yhteen maankäytön kanssa, vaikka yhteys olisi valtakunnallisesti tärkeä. Esimerkkinä tästä voi mainita yhteydet Helsingin keskustassa sijaitseviin satamiin.

Ehdotetussa alueilla tehtävässä tarkastelutyössä tulee varmistaa, että ELY-keskukset toimivat tarkastelutyössä mahdollisimman yhteneväisesti alueellisesti olosuhteet huomioiden. HSL näkee tärkeäksi, että tarkastelu tehdään alueellisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien yhteydessä, laaja-alaiseen asiantuntemukseen perustuen sekä pyrkien yhteisymmärrykseen asiassa.

Toiminnallisen luokituksen määrittelyn sitovuutta voidaan vahvistaa ottamalla Helsingin seudulla teiden toiminnallisista luokista päättäminen osaksi MAL-sopimusta.

Mikäli toiminnallisen luokituksen määrittelyyn halutaan lisää sitovuutta, Helsingin seudulla teiden toiminnallisista luokista päättäminen voitaisiin sitoa osaksi MAL-sopimusta.

Lisätietoja antaa yksikön päällikkö Johanna Järvinen, etunimi.sukunimi@hsl.fi

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Ilmari Mäkinen
toimitusjohtajan sijainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä 12.5.2022. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa HSL:n kirjaamosta.